

Endişeye Randevu Ver

Olumsuz düşünceyi bastırmak çoğu zaman onu büyütür. Planlı bir “endişe zamanı” ise küçültür — kanıta dayalı bir teknik.

Kaydır → 13 Slayt

TANIDIK GELDİ Mİ?

“Bunu artık düşünmeyeceğim” dediğin an...

...zihninin tam da onu aramaya başlar.

?

Gece yatakta, sınavdan önce, bir tartışmadan sonra...

Düşünceyi zorla kovmaya çalışmak, çoğu zaman onu daha sık geri getirir. Bu bir irade zayıflığı değil; zihninin doğal çalışma biçimidir. Bir şeyi “düşünmemek” için beyin sürekli onu kontrol etmek zorunda kalır — ve böylece düşünce hep yüzeyde kalır.

Roemer & Borkovec, Journal of Abnormal Psychology, 1994.

Bastırmak = Geri Tepme

küçük–orta

*düzye ama tutarlı bir “geri tepme”
(rebound) etkisi*

Kontrollü çalışmaların meta-analizi: bir düşünceyi bastırmaya çalışmak, onun geri dönüş sıklığını azaltmaz — aksine artırma eğilimindedir.

Neden ters teper?

Zihin “bunu düşünme” komutunu yerine getirmek için, arka planda sürekli **“acaba düşünüyör muyum?”** diye tarama yapar. İşte bu tarama, tam da kovmaya çalıştığınız düşünceyi canlı ve erişilebilir tutar.

Zihni Yoran İki Strateji

114 çalışmalık meta-analiz, kaygı ve depresyonla en güçlü bağlantılı duygu düzenleme stratejilerini ölçtü.

Bastırma

Kısa vadede rahatlatır; uzun vadede düşünceyi ve gerilimi sürdürür. Psikopatolojiyle orta-güçlü bağlantılı.

Kaçınma

Yüzleşmeyi erteler, kısa süreli rahatlama verir ama kaygıyı besleyip kalıcılaştırır.

Kabul

Düşünceyi olduğu gibi görmek. Psikopatolojiyle çok daha zayıf bağlantılı — yani çok daha az zararlı.

“Endişe Zamanı”

worry time / uyararı kontrolü

Bastırmak DEĞİL — ertelemek ve sınırlamak.

Gün içinde gelen endişeyi yok saymazsın; onu sabit bir saate ve yere bırakırsın.

Nasıl bir teknik?

1980’lerden bu yana BDT’nin parçası olan bir uyararı kontrolü tekniği. Günde tek bir kısa “endişe randevusu” belirlersin; endişe gün içinde geldiğinde onu bastırmaya çalışmak yerine “randevuda düşüneneğim” deyip bir kenara yazarsın.

Endişe, Her Şeye Bağlanır

Kronik endişede “endişelenme” davranışı; sabah kahvesi, yatak, trafik, telefon — her ipucuna bağlanır. Böylece gün boyu, her yerde tetiklenir.

ÖNCE

Endişe

tüm gün · her yer · her ipucu

SONRA

Endişe

tek saat · tek yer

Endişeyi tek bir zaman + yere sıkıştırmak, beynin “endişe her yerde olmalı” bağıny yeniden öğrenmesini sağlar. Bir RCT’de günde 30 dk sınırlı endişe zamanı, 2 haftada endişe, kaygı ve uykusuzluğu azalttı.

Sayılar Ne Diyor?

8 çalışma

999 katılımcının verisi tek meta-analizde birleştirildi

d = 0.31 endişe süresi

d = 0.19 endişe sıklığı

Endişe erteleme, günlük endişenin hem süresini hem sıklığını ölçülebilir biçimde azaltıyor.

Etkiler küçük–orta düzeyde ve özellikle düşük–orta seviyeli endişede belirgin. Tekniğin temeli, 1983’ten beri tekrar tekrar test edilen uyaran kontrolü çalışmalarına dayanıyor.

Rumiasyon İçin de İşe Yarıyor

Geçmişini kurcalamak (rumiasyon)

Teknik yalnızca geleceğe dönük endişe için değil — geçmişini tekrar tekrar kafada döndürmek için de uyarlanabiliyor. “Planlı rumiasyon zamanı”, rumiasyon ve endişede orta–büyük düzeyde azalma sağladı.

Ortak nokta: kaygı (endişe) ve depresyon (rumiasyon), aynı “tekrarlayan olumsuz düşünce” motorunu paylaşır. Bu motoru bastırmak değil, ona sınır çizmek — her ikisinde de işe yarayan ortak müdahaledir.

Sihirli Değnek Değil

Bu tekniği dürüstçe konumlandırılim — kanıtın güçlü ve zayıf yanlarıyla.

Etkiler küçük–orta düzeyde; bazı çevrimiçi ve klinik GAB çalışmalarında anlamlı fark bulunamadı.

Kanıtların çoğu klinik olmayan, ağırlıklı kadın örneklemelerden geliyor; uzun vadeli takip verisi yetersiz.

Tek başına bir tedavi değil — daha büyük bir BDT paketinin küçük ama yararlı bir bileşeni.

Endişe kontrol edilemez, kronik ve yaşamı kısıtlıyorsa: profesyonel destek şarttır.

Amaç düşünceyi yok etmek değil — ona yerini ve zamanını vermek.

**Endişe zamanı aslında bir kaçınma değil — kontrollü bir
yüzleşmedir.**

Düşünceyi reddetmezsin; ertelersin, sonra randevu saatinde gerçekten üstüne gidersin. Kontrol duygusu bastırmaktan değil, **düzenlemekten** doğar. Zihne “seni duyuyorum, ama ne zaman düşüneneğime ben karar veriyorum” demenin bir yoludur.

Kendi “Endişe Zamanını” Kur

1

Sabit bir randevu belirle

Günde 15–30 dk, akşamın erkeninde, hep aynı yer (yatak değil).

2

Gün içinde ertele, yok sayma

Endişe gelince “not aldım, randevuda düşüneceğim” de ve bir yere yaz.

3

Randevuda gerçekten endişelen

Listeyi aç, üstüne düşün. Kaçma — bu adımın özü tam da bu.

4

“Eğer–o zaman” planı kur

“Endişe gelirse → deftere yazıp randevuya bırakacağım.” Planlama etkiyi güçlendirir.

5

Süre bitince kapat

Ayağa kalk; dikkatini bedensel/duyusal bir şeye ver (yürüyüş, su, müzik).

Bir Araç, Tedavi Değil

Daha derin müdahaleler

Endişe zamanı, kanıta dayalı BDT'nin yararlı bir bileşeni. Ancak endişe kronik, kontrol edilemez ve işlevi bozuyorsa; bilişsel terapi ve metakognitif terapi gibi yapılandırılmış tedaviler çok daha güçlü kanıta sahiptir.

Güvenlik notu

Sürekli umutsuzluk, uykunun ve günlük işlevin belirgin bozulması ya da kendine zarar verme düşünceleri varsa — bu teknikle yetinmeyin. Vakit kaybetmeden bir ruh sağlığı uzmanına ya da acil servise başvurun. Bu içerik bilgilendirme amaçlıdır; bireysel tıbbi tavsiye yerine geçmez.

Olumsuz düşünceyi kovamazsın — ama ona randevu verebilirsin.

Tüm kaynaklar ve dosya: alisanburak.com

Makalelerin özetini ücretsiz indirebilir, referansları görebilirsin.

#Psikiyatri #Kaygı #EndişeZamanı #BDT #DuyguDüzenleme

Doç. Dr. Alişan Burak Yaşar · Psikiyatri Uzmanı

Bu içerik bilgilendirme amaçlıdır; bireysel tıbbi tavsiye yerine geçmez.